

Matkailun taloudelliset vaikutukset Pirkanmaalla vuonna 2008

Välitön matkailutulo vuonna 2008	Milj.€
Tampereen seutu	551
Ylä-Pirkanmaa	32
Kaakkois-Pirkanmaa	14
Etelä-Pirkanmaa	34
Lounais-Pirkanmaa	22
Luoteis-Pirkanmaa	42
Pirkanmaa	695

ISBN: 978-952-5763-10-2
ISSN: 1797-5409

Haaga Instituutti -säätiö
Haaga-Perho
Pajuniityntie11
00320 Helsinki
(09) 5807 8411
www.haaga.fi
www.haagaperho.fi

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
I Matkailun taloudelliset vaikutukset.....	2
1. Välitön matkailutulo	2
2. Työllisyysvaikutukset	5
3. Välilliset vaikutukset.....	6
4. Matkailun kehityksestä	8
5. Tulevaisuuden näkymät	11
6. Yhteenveto	14
Liite 1. Vastanneet yritykset	15
Liite 2. Pohjoismainen tulo-työllisyysmenetelmä.....	16

1. Johdanto

Matkailuelinkeinon merkitys taloudellisen hyvän tuojana ja alueen imagon rakentajana on jo laajalti ymmärretty. Kun matkailuelinkeino kasvaa ja kehittyy, tarvitaan yhä enemmän toimialakohtaista tietoa matkailun erityispiirteistä ja matkailun taloudellisista vaikutuksista. Tämä tutkimus selvittää matkailun taloudelliset vaikutukset Pirkanmaan kunnille vuonna 2008. Tutkimuksen tilaajana olivat Tampereen kauppakamari ja Tampereen kaupunki ja sen toteutti Haaga Instituutti –säätöön tutkimus- ja kehitysyksikkö Haaga-Perho.

Matkailun taloudellisten vaikutusten määrittelyssä on käytetty pohjoismaisen tulo-meno -menetelmän matkailutulo-osuutta. Menetelmä on selostettu liitteessä 2. Laskennan perusteena olivat sähköposti- ja puhelinkyselyt, joissa kerättiin 1 103:n matkailusta hyötyä saavien yritysten tiedot. Vastanneiden yritysten yhteenlaskettu liikevaihto vuonna 2008 oli runsaat 2,2 miljardia euroa ja ne työllistivät runsaat 12 000 henkilöä. Kyselyt pohjautuivat toimeksiantajan työtä varten luovuttamaan yritysrekisteriin. Yrityskyselyssä matkailijoiksi määriteltiin kunnan ulkopuolelta tulevat loma-, ostos- tai työmatkalla olevat henkilöt, jotka ovat tilapäisesti poissa kotipaikkakunnaltaan. Matkailijoita ovat mm. kesämökkiläiset sekä yöpyvät matkailijat että päiväkävijät. Matkailuun ei luettu ihmisten tekemiä säännöllisiä matkoja työpaikalle tai tavanomaisia ostos- tai asiointimatkoja.

Kysely toteutettiin tammi-maaliskuussa 2009. Kyselyn tulokset yleistettiin eri toimialoille Tilastokeskuksen yritysrekisterin avulla ja varsinaiset tulokset laskettiin Haaga-Perhon käyttämällä MTT-mallilla.

Haaga-Perho kiittää kaikkia tutkimuksen yhteistyökumppaneita ja tutkimuksen haastatteluihin ja kyselyihin vastanneita henkilöitä.

Savonlinna, maaliskuu 2009

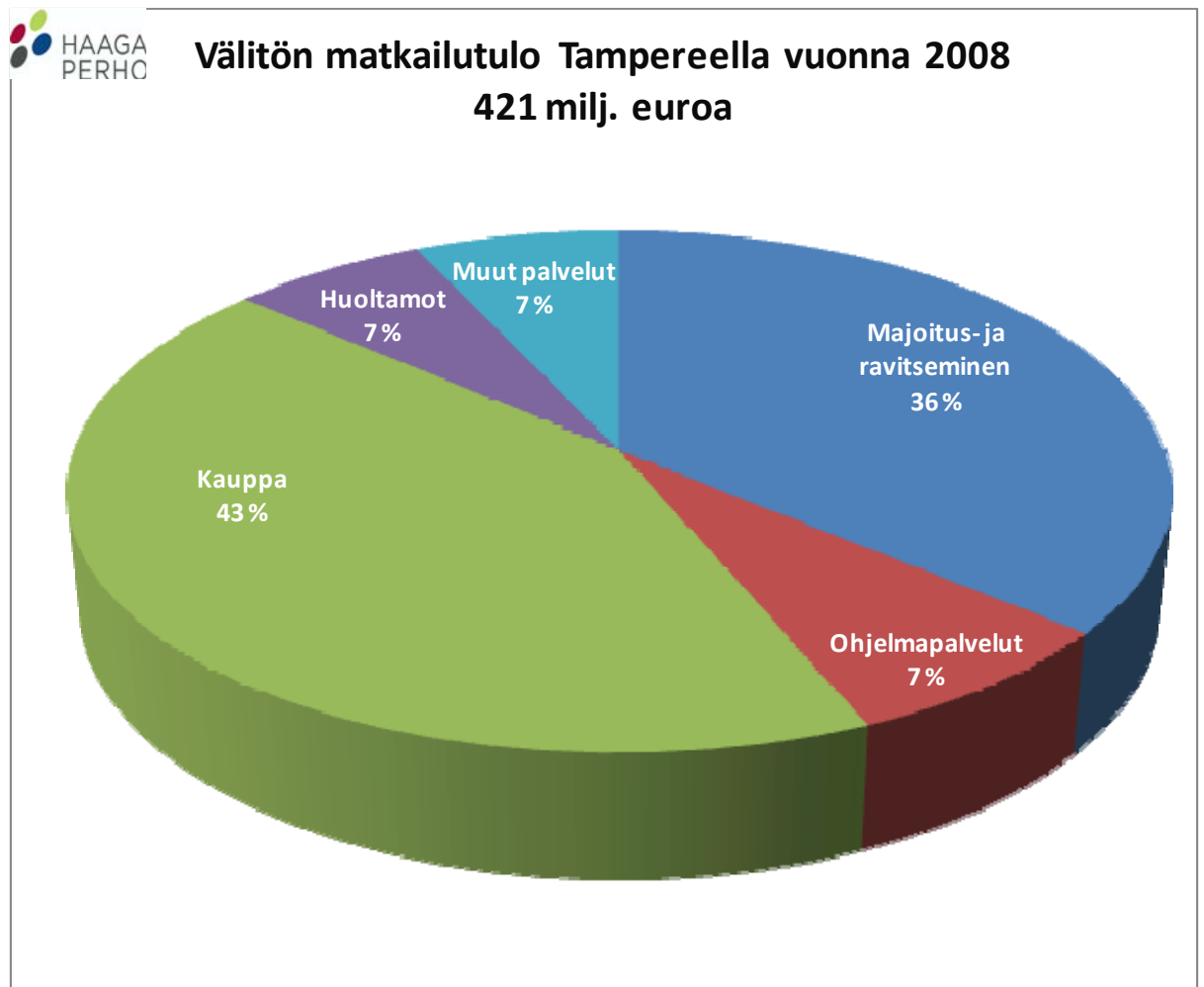
I Matkailun taloudelliset vaikutukset

1. Välitön matkailutulo

Vuonna 2008 Pirkanmaan saama välitön matkailutulo oli runsaat 695 miljoonaa euroa. Matkailijoista hyötyivät eniten kaupan sekä majoitus- ja ravitsemisalalan yritykset. Vuodesta 2002 matkailutulo kasvoi reaaliarvoin laskettuna runsaat 80 miljoonaa euroa eli 13 prosenttia. Tampereella välitön matkailutulo kasvoi vuodesta 2002 runsaalla 53 miljoonalla eurolla 421 miljoonaan euroon. Asukasta kohden Tampereen välitön matkailutulo oli 2 010 euroa ja koko Pirkanmaallakin 1 459 euroa. Taulukossa toimiala huoltamot sisältää myös auton huoltamisen ja vuokraamisen. Ryhmään muut palvelut kuuluvat mm. liikenne, matkatoimistoala ja henkilökohtaiset palvelut.

Milj.€	Tampere		Muu Pirkanmaa		Pirkanmaa	
Majoitus ja ravitseminen	152	36 %	85	31 %	237	34 %
Ohjelmapalvelut	32	7 %	18	6 %	49	7 %
Kauppa	180	43 %	115	42 %	295	43 %
Huoltamot	28	7 %	37	13 %	65	9 %
Muut palvelut	29	7 %	20	7 %	49	7 %
Yhteensä	421	100 %	274	100 %	695	100 %

Matkailutuloltaan suurimpia kuntia Pirkanmaalla olivat Tampereen ohella Lempäälä, Ikaalinen, Sastamala ja Nokia.

<i>Matkailutuloltaan suurimmat</i>	
<i>pl. Tampere</i>	<i>Milj. €</i>
Lempäälä	41,6
Ikaalinen	32,2
Sastamala	20,6
Nokia	20,2
Pirkkala	19,0
Orivesi	16,9
Akaa	17,1
Virrat	14,2
Kangasala	14,8
Valkeakoski	12,1

Seuraavan sivun taulukossa on esitetty toimialoittainen välitön matkailutulo kunnittain ja seutukunnittain.

<i>Milj. €</i>	<i>Majoitus ja ravitseminen</i>	<i>Ohjelma-palvelut</i>	<i>Kauppa ja huoltamot</i>	<i>Muut palvelut</i>	<i>Yhteensä</i>
Kangasala	3,1	0,3	11,2	0,2	14,8
Lempäälä	7,9	0,5	32,3	0,7	41,6
Nokia	9,2	0,5	8,9	1,7	20,2
Orivesi	6,0	0,2	10,3	0,4	16,9
Pirkkala	1,9	0,4	8,7	8,0	19,0
Tampere	152,2	13,4	208,1	47,6	421,3
Vesilahti	0,6	0,0	2,1	0,3	3,1
Ylöjärvi	2,2	5,5	6,0	0,6	14,3
Tampereen sk	183,1	20,8	287,7	59,6	551,2
Juupajoki	3,2	0,2	0,2	0,0	3,6
Mänttä-Vilppula	3,7	1,2	2,3	0,1	7,3
Ruovesi	1,7	0,2	4,8	0,1	6,8
Virrat	3,7	0,2	9,4	0,9	14,2
Ylä-Pirkanmaan sk	12,2	1,8	16,7	1,2	31,9
Kuhmalahti	0,1	0,2	0,7	0,0	1,0
Pälkäne	2,4	4,0	6,0	0,7	13,0
Kaakkois-Pirkanmaan sk	2,4	4,1	6,7	0,7	14,0
Akaa	5,0	0,2	11,4	0,5	17,1
Kylmäkoski	0,4	0,0	0,4	0,0	0,8
Urjala	1,9	0,0	1,6	0,3	3,8
Valkeakoski	3,7	1,6	6,5	0,3	12,1
Etelä-Pirkanmaan sk	11,1	1,9	19,8	1,0	33,9
Punkalaidun	0,3	0,0	1,1	0,3	1,6
Sastamala	2,7	1,2	14,9	1,8	20,6
Lounais-Pirkanmaan sk	2,9	1,2	16,0	2,1	22,2
Hämeenkyrö	1,0	0,2	2,0	0,1	3,2
Ikaalinen	22,1	0,6	7,4	2,1	32,2
Kihniö	0,4	0,2	0,7	0,2	1,5
Parkano	1,7	0,3	2,7	0,2	4,9
Luoteis-Pirkanmaan sk	25,2	1,3	12,9	2,5	41,8
Pirkanmaa	236,9	31,2	359,7	67,2	695,0

2. Työllisyysvaikutukset

Koko Pirkanmaalla matkailu työllisti vuonna 2008 vajaan 8 400 kokoaikaisen työpaikan verran. Suurimpia työllistäjiä olivat niin Tampereella kuin koko maakunnassakin kaupan sekä majoitus- ja ravitsemisalalan yritykset. Työllisyysvaikutukset eivät ole suoraan verrannolliset vuoden 2002 tutkimuksen tulosten kanssa, sillä vaikutuksien laskentatapaa on pyritty kehittämään entistä tarkemmaksi ottamalla huomioon erittäin moninainen työsuhteiden kestojen kirjo.

<i>Kokoaikaisia työpaikkoja</i>	<i>Tampere</i>		<i>Muu Pirkanmaa</i>		<i>Pirkanmaa</i>	
Majoitus- ja ravitseminen	2 231	44 %	1 422	44 %	3 653	44 %
Ohjelmapalvelut	170	3 %	189	6 %	359	4 %
Kauppa	2 098	41 %	1 349	42 %	3 446	41 %
Huoltamot	56	1 %	79	2 %	135	2 %
Muut palvelut	570	11 %	205	6 %	775	9 %
Yhteensä	5 125	100 %	3 243	100 %	8 368	100 %

Seuraavassa taulukossa on esitetty työllisyysvaikutukset kunnittain.

<i>Kunta/ seutukunta</i>	<i>Kokoaikaiset työpaikat</i>	<i>Kunta/ seutukunta</i>	<i>Kokoaikaiset työpaikat</i>
Kangasala	172	Akaa	142
Lempäälä	437	Kylmäkoski	10
Nokia	302	Urjala	47
Orivesi	205	Valkeakoski	155
Pirkkala	161	Etelä-Pirkanmaa sk	353
Tampere	5 125	Punkalaidun	18
Vesilahti	36	Sastamala	248
Ylöjärvi	127	Lounais-Pirkanmaa sk	266
Tampereen sk	6 565	Hämeenkyrö	35
Juupajoki	41	Ikaalinen	568
Mänttä-Vilppula	90	Kihniö	17
Ruovesi	81	Parkano	62
Virrat	136	Luoteis-Pirkanmaa sk	682
Ylä-Pirkanmaan sk	349	Pirkanmaa	8 368
Kuhmalahti	10		
Pälkäne	142		
Kaakkois-Pirkanmaan sk	152		

3. Välilliset vaikutukset

Välillinen matkailutulo, eli matkailusta suoraan hyötyä saavien yritysten ostot muilta toimialoilta, olivat Pirkanmaalla vajaat 243 miljoonaa euroa ja Tampereella lähes 154 miljoonaa euroa. On huomattava, että välillinen matkailutulo kattaa kaikki ostot, myös ostot Pirkanmaan ulkopuolelta.

<i>Milj. €</i>	<i>Tampere</i>	<i>Muu Pirkanmaa</i>	<i>Pirkanmaa</i>
Välillinen matkailutulo	153,8	88,8	242,6
Palkkatulovaikutus	166,0	99,2	265,2
Verotulovaikutus	29,9	19,1	48,9

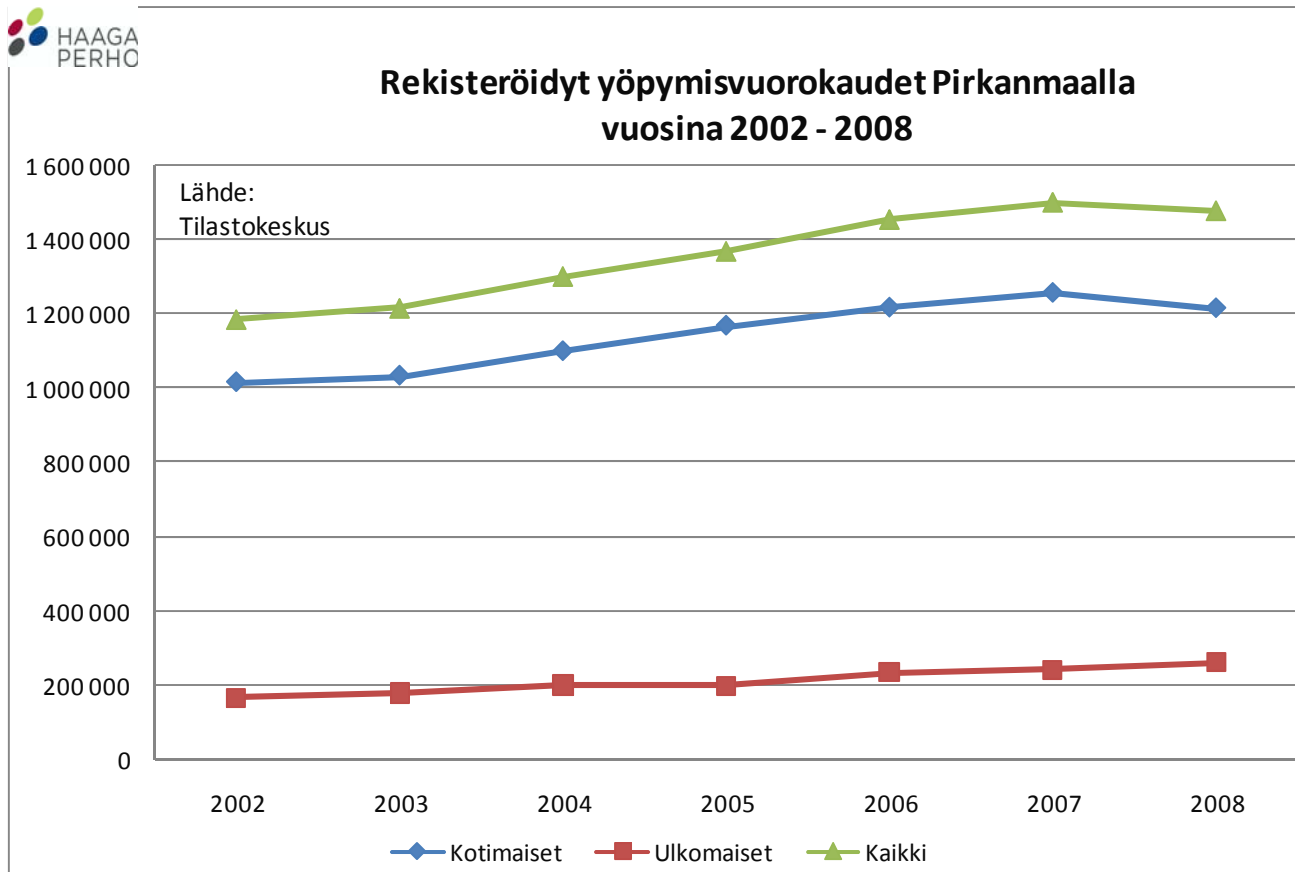
Palkkatulovaikutukset olivat Pirkanmaalla runsaat 265 miljoonaa euroa ja Tampereella 166 miljoonaa euroa. Maksetuista palkoista Pirkanmaan kunnat saivat lähes 49 miljoonan verotulot. Tampereella verotulovaikutus oli lähes 30 miljoonaa euroa.

Tampereen ohella matkailusta yli miljoona euroa verotuloja saavia kuntia olivat Ikaalinen, Lempäälä, Sastamala, Nokia, Pirkkala ja Orivesi.

Milj. €	Välillinen matkailutulo	Palkkatulovaikutus	Verotulovaikutus
Kangasala	3,0	5,0	0,9
Lempäälä	6,6	12,7	2,4
Nokia	10,2	9,7	1,7
Orivesi	3,3	5,9	1,2
Pirkkala	8,8	6,1	1,1
Tampere	153,8	166,0	29,9
Vesilahti	0,6	1,1	0,2
Ylöjärvi	3,5	3,8	0,7
Tampereen sk	189,8	210,3	38,2
Juupajoki	1,1	1,0	0,2
Mänttä-Vilppula	2,9	2,8	0,6
Ruovesi	1,3	2,3	0,5
Virrat	3,5	4,1	0,8
Ylä-Pirkanmaan sk	8,9	10,2	2,0
Kuhmalahti	0,2	0,3	0,1
Pälkäne	4,0	4,1	0,8
Kaakkois-Pirkanmaan sk	4,2	4,4	0,8
Akaa	4,8	4,5	0,8
Kylmäkoski	0,2	0,3	0,1
Urjala	1,3	1,4	0,3
Valkeakoski	3,4	4,5	0,8
Etelä-Pirkanmaa sk	9,7	10,7	2,0
Punkalaidun	0,4	0,6	0,1
Sastamala	5,0	7,4	1,5
Lounais-Pirkanmaa sk	5,4	7,9	1,6
Hämeenkyrö	0,6	1,0	0,2
Ikaalinen	22,2	18,3	3,6
Kihniö	0,4	0,5	0,1
Parkano	1,3	1,8	0,4
Luoteis-Pirkanmaa sk	24,5	21,7	4,3
Pirkanmaa	242,6	265,2	48,9

4. Matkailun kehityksestä

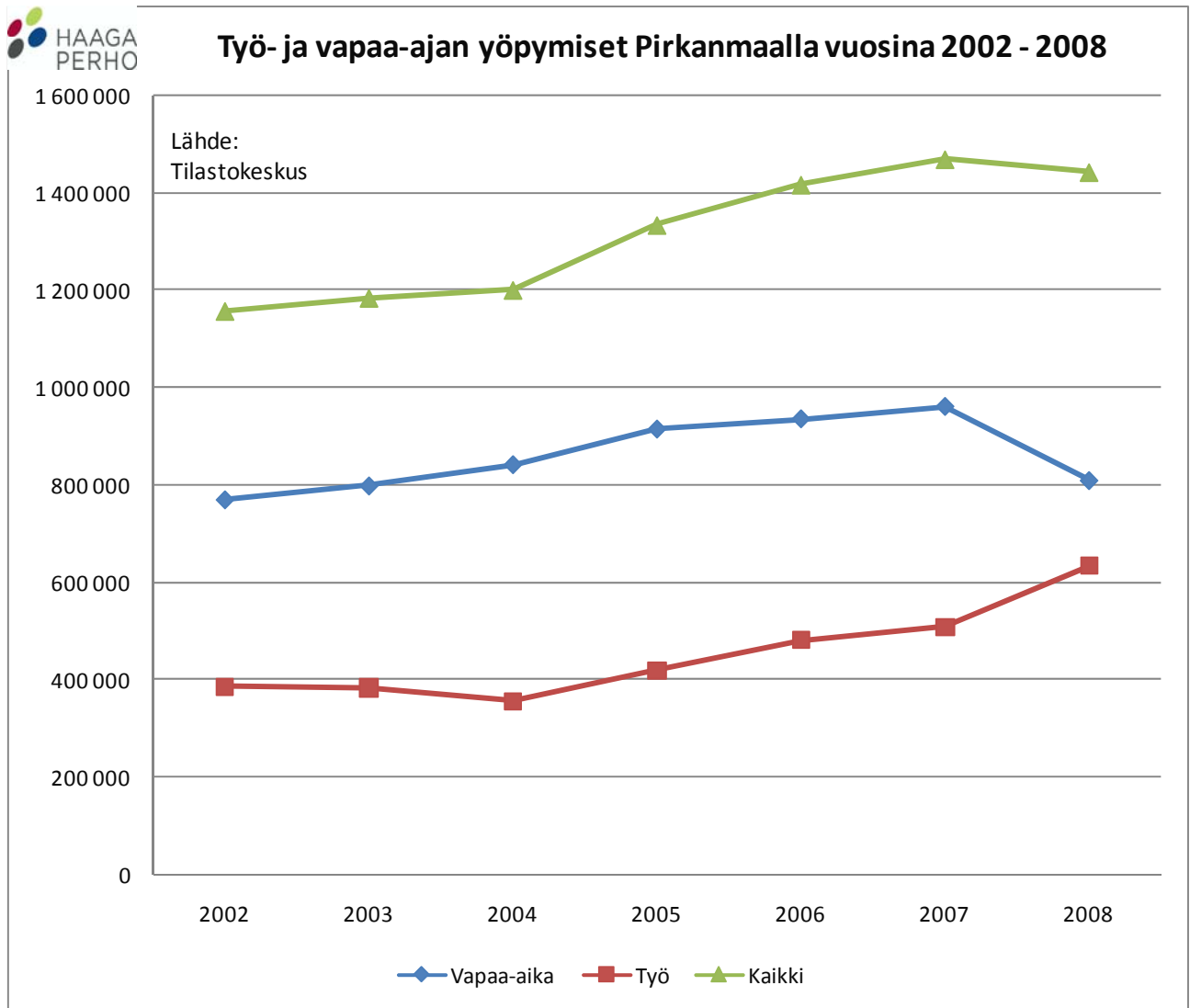
Matkailun kehitystä mitataan yleisesti Tilastokeskuksen rekisteröimillä¹ yöpymisvuorokausilla.

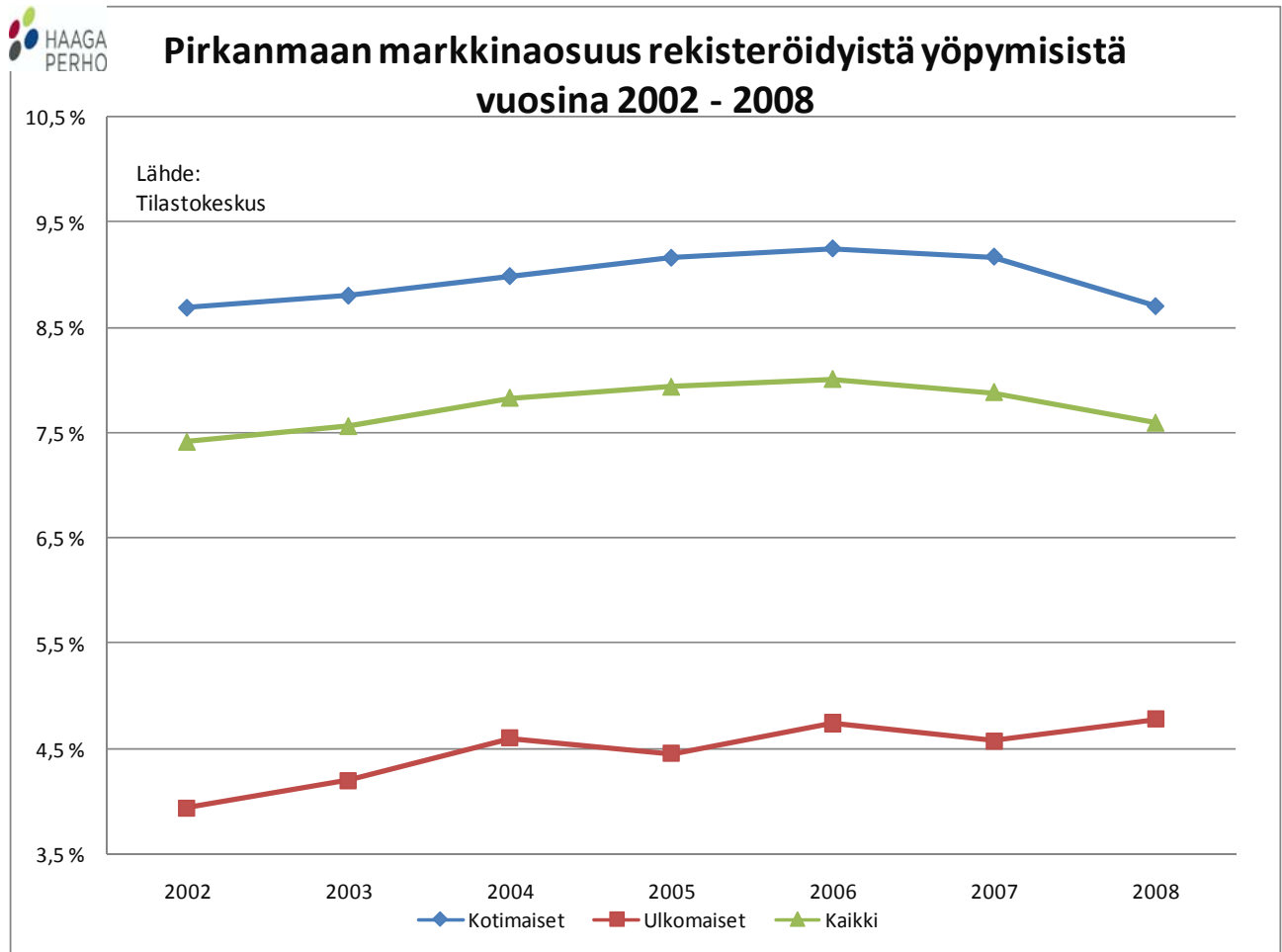
Rekisteröidyt yöpymisvuorokaudet vahvistavat taloudellisten vaikutusten kehityksen ja yöpymisvuorokaudet ovat vuosina 2002 – 2008 kasvaneet jopa taloudellisia vaikutuksia enemmän. Vuonna 2008 kotimaisten yöpymisvuorokausien määrä oli lähes 200 000 ja ulkomaisten yöpymisvuorokausien määrä runsaat 93 000 suuremmat kuin vuonna 2002.

Työstä johtuvat yöpymiset kasvoivat vuosina 2002 – 2008 vajaalla 250 000 vuorokaudella ja vapaa-ajan yöpymiset runsaalla 39 000 vuorokaudella.

¹ Rekisteröinnin piiriin kuuluvat majoitusliikkeet, joissa on vähintään 10 huonetta, mökkiä tai asuntovaunupaikkaa.

Kun verrataan puolestaan Pirkanmaan markkinaosuutta, se oli vuonna 2008 0,2 % suurempi kuin vuonna 2002. Osuuden lisäys johtuu ulkomaisten matkailijoiden yöpymisvuorokausien kasvusta, joka oli selvästi koko maata suurempaa. Pirkanmaan markkinaosuus ulkomaisista yöpymisistä nousikin vuoden 2002 3,9 prosentista vuoden 2008 4,8 prosenttiin. Markkinaosuus kotimaisista yöpymisistä kasvoi aina vuoteen 2006 saakka, mutta on sen jälkeen ollut laskusuunnassa.

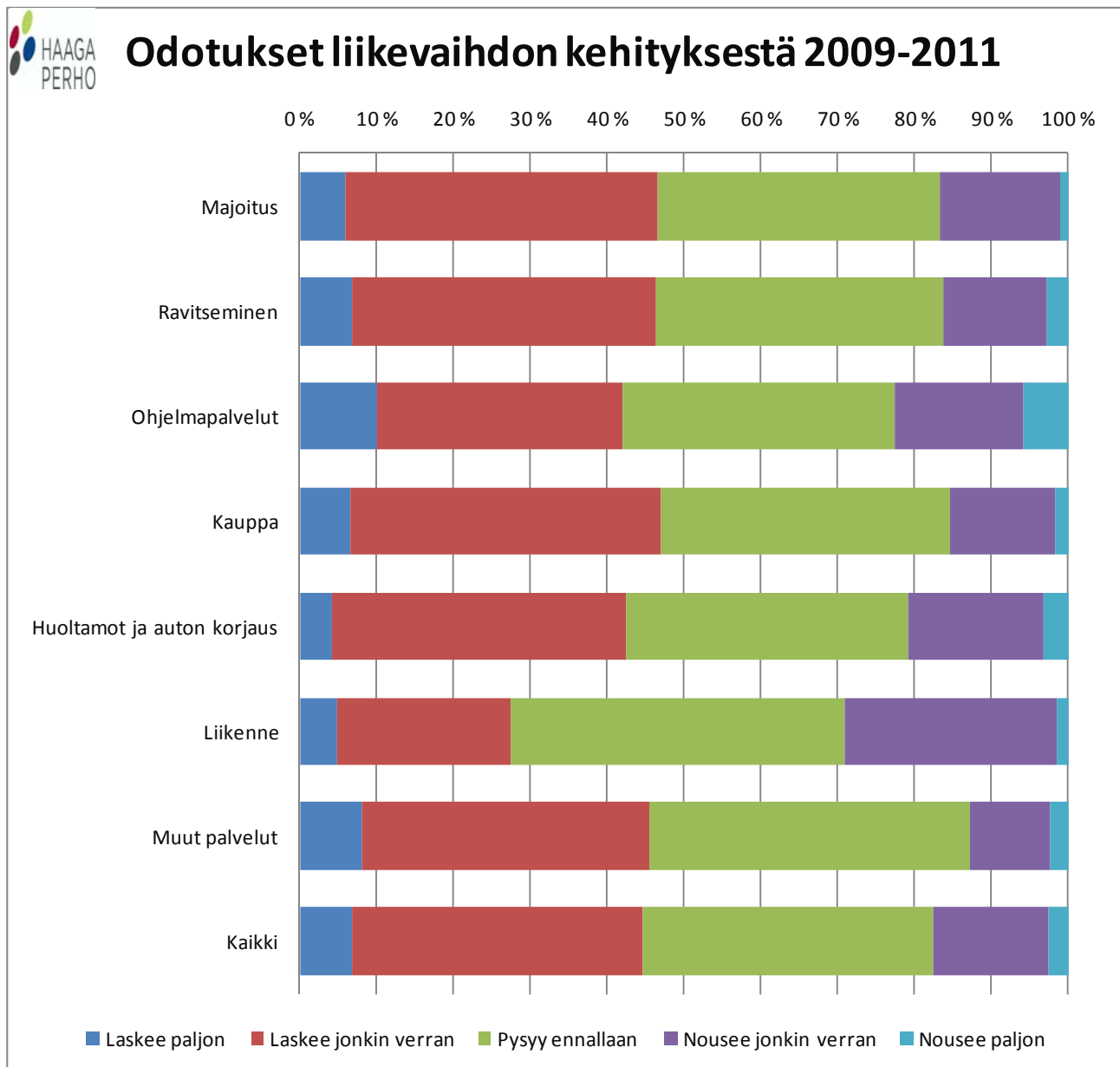

5. Tulevaisuuden näkymät

Maailmanlaajuinen talouslama näkyy myös yritysten lähivuosien odotuksissa. Yrityskyselyssä selvitettiin vastaajien odotuksia oman liikevaihdon, työvoiman ja investointien kehityksestä vuosina 2009-2011.

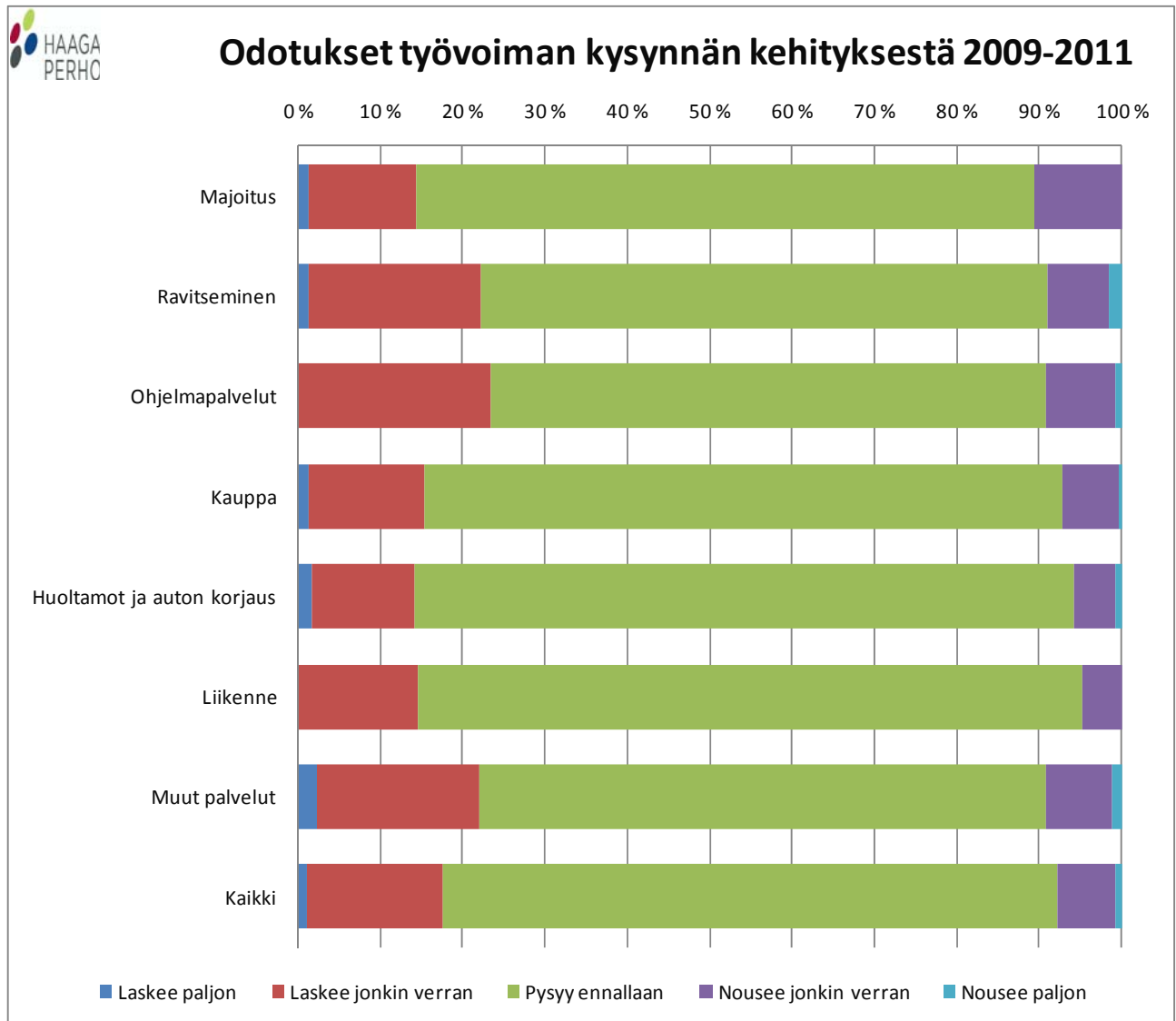
Liikevaihto

Vastaajista yli puolet odottaa liikevaihtonsa laskevan lähivuosina. Poikkeuksena tästä ovat liikennealan yritykset, joista 27 % ennakoii liikevaihtonsa laskevan ja lähes kolmannes, 29 %, uskoo vaihtonsa nousevan.

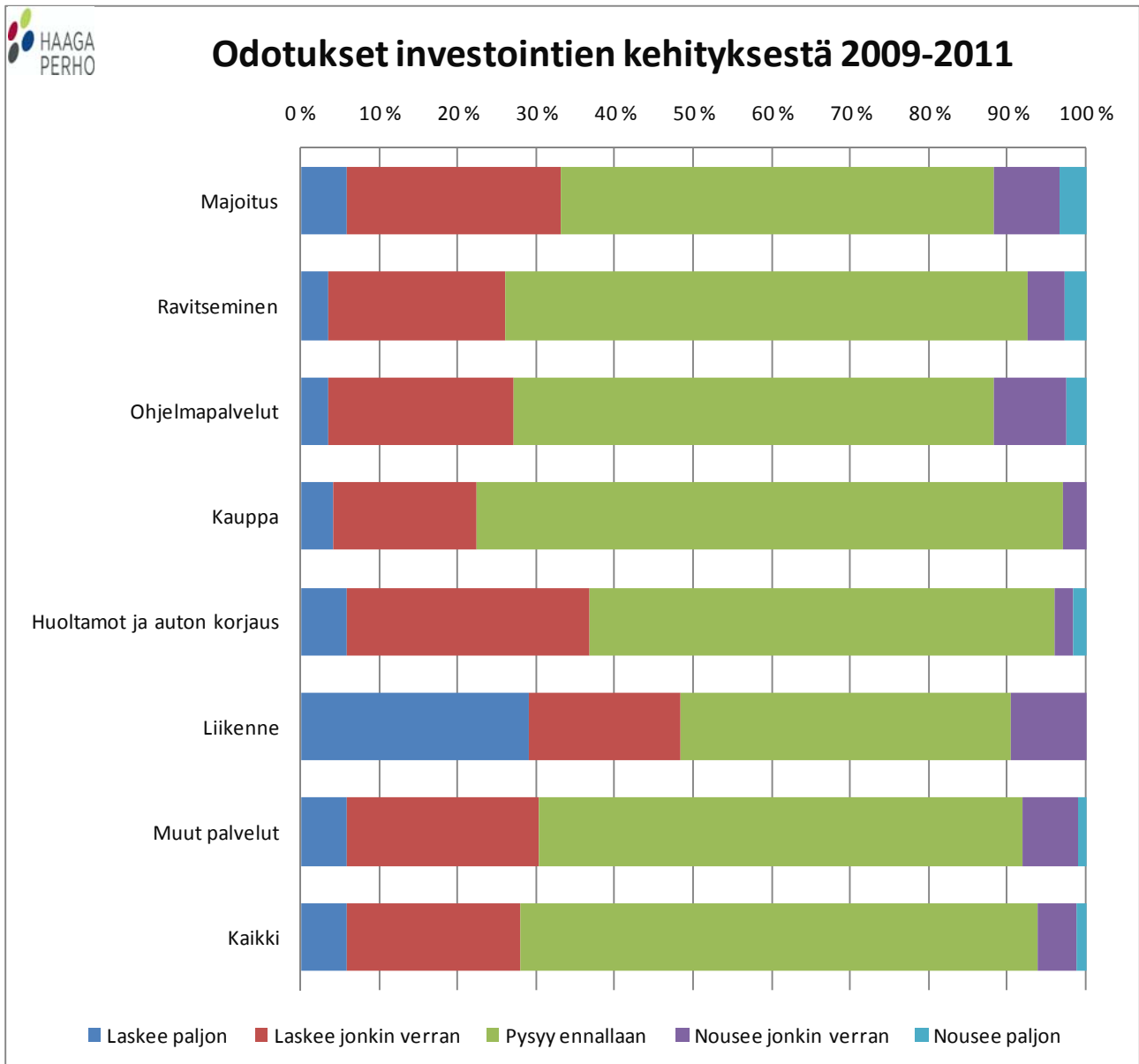
Työvoiman kysyntä

Odotukset liikevaihdon laskusta heijastuvat maltillisesti työvoiman kysyntään. Peräti 75 % odottaa työvoiman kysyntänsä pysyvän ennallaan. Runsas viidennes ravitsemis-, ohjelmapalvelu- tai muista palveluyrityksistä arvioi työvoiman kysynnän laskevan.

Investoinnit

Vastanneista kaksi kolmännestä arvioi investointitasonsa pysyvän ennallaan ja runsas neljännes ei usko lähivuosina investoivansa entiseen tahtiin. Heikoimmat investointiodotukset olivat liikenne-, majoitus ja huoltamoalan yrityksissä.

6. Yhteenveto

Matkailu Pirkanmaalle ja Tampereelle on elänyt viime vuosina hyvässä myötätulessa. Rekisteröidyillä yöpymisvuorokausilla mitaten sekä kotimaisten että ulkomaisten matkailijoiden määrä on lisääntynyt. Kasvun moottoreina ovat vuosina 2002 – 2008 olleet kotimainen matkailu ja toisaalta työmatkustus. Ulkomaisten matkailijoiden yöpymisvuorokausien määrä on kasvanut koko maata nopeammin.

Vuonna 2008 matkailijat ostivat Pirkanmaan palveluita 695 miljoonalla eurolla. Tampereella vastaavat ostot, eli välitön matkailutulo, oli 421 miljoonaa euroa. Asukasta kohden välitön matkailutulo oli Pirkanmaalla 1 459 euroa ja Tampereella 2 010 euroa, selvästi enemmän kuin keskimäärin koko maassa. Vuodesta 2002 välitön matkailutulo kasvoi reaaliarvoltaan Pirkanmaalla runsaalla 80 miljoonalla eurolla. Tampereen saama matkailutulo kasvoi puolestaan vuosina 2002 – 2008 runsaat 53 miljoonaa euroa. Muita merkittäviä matkailutuloa saavia kuntia olivat Lempäälä, Ikaalinen, Sastamala, Nokia ja Pirkkala.

Suurimpia tulonsaajia olivat niin Pirkanmaalla kuin Tampereellakin majoitus- ja ravitsemistoiminnan sekä kaupan yritykset. Kauppa onkin suurin matkailutoimiala, sillä se keräsi vuoden 2008 matkailutulosta 43 prosenttia. Välillinen matkailutulo, eli matkailuelinkeinon ostot muilta toimialoilta, olivat Pirkanmaalla vajaat 243 miljoonaa euroa ja Tampereella lähes 154 miljoonaa euroa.

Matkailu työllisti Pirkanmaalla lähes 8 400:n ja Tampereella runsaan 5 100 kokoaikaisen työpaikan verran. Suurimpia työllistäjiä olivat luonnollisesti eniten matkailutuloa saavat kauppa ja majoitus- ja ravitsemistoiminta.

Matkailun aikaansaama palkkatulovaikutus oli vuonna 2008 Pirkanmaalla runsaat 265 miljoonaa euroa ja Tampereella 166 miljoonaa euroa. Maksetuista palkoista Pirkanmaan kunnat saivat lähes 49 miljoonan euron palkkaverotulot. Tampereen saamat verotulot olivat lähes 30 miljoonaa euroa.

Pirkanmaalaisten palvelualan yritysten lähiajan näkymien mukaan 2000-luvun voimakas kasvukausi on nyt tullut tiensä päähän. Puolet tämän tutkimuksen yrityskyselyyn vastanneista yrityksistä odottaa liikevaihtonsa laskevan. Investointien taso säilyy nykyisellään tai sitten investoinnit supistuvat paikkojen korjaamisen tasolle. Nämä eivät kuitenkaan juuri heijastu työvoiman kysyntään, joka pääosin pysyy lähivuosinakin nykyisellä tasolla.

Liite 1. Vastanneet yritykset

<i>Vastaukset toimialoittain</i>	<i>Kpl</i>	
Majoitus- ja ravitseminen	267	24 %
Ohjelmapalvelut	120	11 %
Kauppa	445	40 %
Huoltamot ml. auton huolto ja vuokraus	120	11 %
Muut palvelut	151	14 %
Yhteensä	1103	100 %

<i>Vastaukset kunnittain</i>		
Akaa	23	2 %
Hämeenkyrö	29	3 %
Ikaalinen	50	5 %
Juupajoki	14	1 %
Kangasala	33	3 %
Kihniö	12	1 %
Kuhmalahti	13	1 %
Kylmäkoski	12	1 %
Lempäälä	40	4 %
Mänttä- Vilppula	27	2 %
Nokia	54	5 %
Orivesi	36	3 %
Parkano	31	3 %
Pirkkala	37	3 %
Punkalaidun	20	2 %
Pälkäne	28	3 %
Ruovesi	21	2 %
Sastamala	58	5 %
Tampere	420	38 %
Urjala	25	2 %
Valkeakoski	34	3 %
Vesilahti	23	2 %
Virrat	26	2 %
Ylöjärvi	37	3 %
Yhteensä	1103	100 %

Liite 2. Pohjoismainen tulo-työllisyysmenetelmä

Menomenetelmä

Menomenetelmällä saadaan selville matkailijoiden tutkimusalueella kuluttamat rahamäärät matkailijaryhmittäin. Menomenetelmän perustiedot kerätään matkailijahaastatteluiden tai -kyselyiden avulla. Yleisesti käytetty matkailuryhmittely on seuraava:

1. Yöpyvät, majoituspaikkana
 - hotelli tai motelli
 - kesähotelli, retkeilymaja tai matkustajakoti
 - leirintäalue
 - maaseutumatkailukohde
 - sukulaiset tai tuttavat
 - omalla loma-asunnolla yöpyvät
2. Päiväkävijät

Tulomenetelmä

Tulomenetelmällä selvitetään toimialoittain matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset. Tulomenetelmän tietolähteenä ovat yrityskyselyt. Kun tulo- ja menomenetelmien tulokset ovat lähellä toisiaan, tutkimuksen tulosta voidaan pitää luotettavana.

Eniten matkailutuloa saadaan yleisesti ottaen seuraavilta toimialoilta:

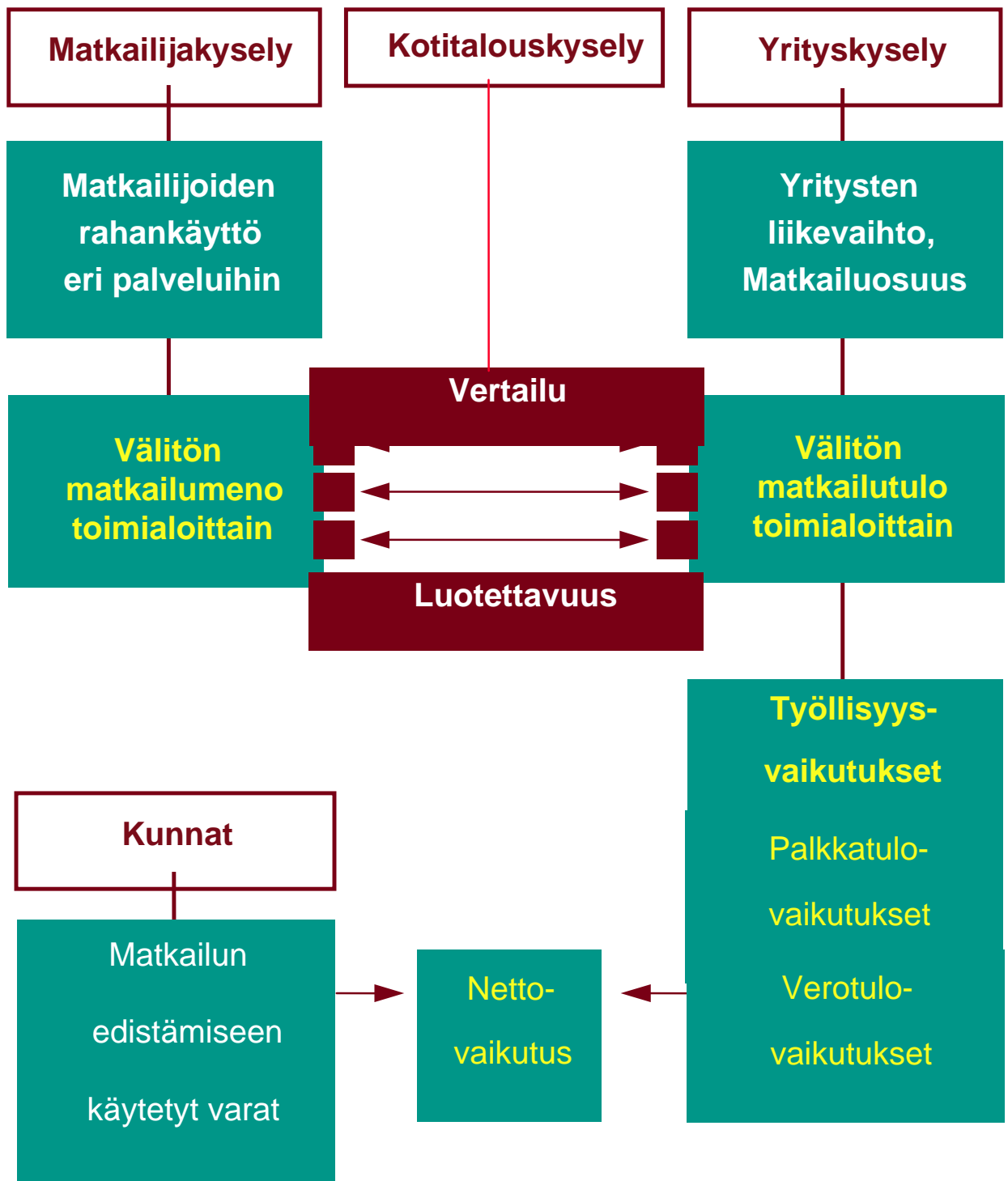
1. Vähittäiskauppa
2. Huoltamoala
3. Majoituspalvelut
4. Ravitsemispalvelut
5. Ohjelmapalvelut
6. Henkilökohtaiset palvelut

Käsitteet

Tulo- ja menomenetelmässä käytetään seuraavia käsitteitä

<i>Välitön matkailumeno:</i>	matkailijoiden tavaroiden ja palvelusten ostot tutkimusalueella
<i>Välitön matkailutulo:</i>	tutkimusalueen yritysten ja toimipaikkojen matkailusta saama liikevaihdon bruttolisäys
<i>Välitön työllisyysvaikutus:</i>	yritysten ja toimipaikkojen matkailuliikevaihtoa vastaava työllisyys henkilötyövuosina ilmaistuna
<i>Välitön palkkatulovaikutus:</i>	välitöntä matkailutuloa saavien yritysten ja toimipaikkojen välitöntä työllisyyttä vastaava palkkavaikutus, eli maksetut palkat
<i>Välillinen matkailutulo:</i>	välitöntä matkailutuloa saavien yritysten tavara- ja palveluostojen perusteella syntyvä liikevaihdon lisäys hankkijayrityksissä
<i>Välillinen palkkatulovaikutus:</i>	välillistä matkailutuloa saavien yritysten välillistä työllisyyttä vastaava palkkavaikutus eli maksetut palkat
<i>Johdettu palkkatulovaikutus: (indusoitu)</i>	johdettu palkkatulovaikutus syntyy kulutuksen kerroinvaikutuksena maksetuista palkoista
<i>Verotulovaikutus:</i>	matkailun palkoista johdettu verotulo tutkimusalueen kunnille

MTT-malli

©Haaga-Perho